

REŠIMO PRAGOZD

KAJ SPLOH JE PRAGOZD?

Tropski pragozd je domovina največje množice rastlin ter živali. Če se bo njegovo uničevanje nadaljevalo v sedanjem tempu, se lahko zgodi, da bo v petdesetih letih le še zelo malo ostalo od njega.

Uničenje tropskih pragozdov ne bo izbrisalo z zemeljske površine samo tisoče živalskih vrst, temveč bo spremenilo tudi celotno zemeljsko podnebje oz. klimo, kar predstavlja katastrofo za človeštvo.

Tropski pragozd obsega 10 milijonov kvadratnih kilometrov najvlažnejšega območja na zemlji ter tvori večslojni življenjski prostor – zamotano prepletajo živalske in rastlinske skupnosti, ki se nahajajo v edinstvenem ravnotežju ter živijo v klimi, ki jo tudi sami proizvajajo. Skoraj celotno življenje v pragozdu je strnjeno na območju približno 30 metrov nad tlemi.

Pragozd je največji proizvajalec kisika. Znanstveniki so tudi ugotovili, da je bilo zaradi selektivnih posekov v ozračju 25 odstotkov več ogljikovega dioksida. To je dovolj, da lahko vpliva na klimatske spremembe.

KJE SE NAHAJA PRAGOZD?

V Območju reke Amazonke, v območju Gvineje in Konga v Afriki, na malajski skupini otokov, od zapadnih gorovij Indije pa do visokih vlažnih otokov Pacifika, kakor tudi na Madagaskarju in Maskarenih.

Amazonski pragozd obsega tako veliko območje, da ga je nemogoče nadzirati drugače kot prek satelita. Do zdaj so bili vidni le poseki celotnih območij.

Pragozd, ki leži v kotlini reke Kongo, je za amazonskim pragozdom drugi največji.

NEVARNOSTI ZA PRAGOZD

Skoraj vsi še preostali pragozdovi se nahajajo v deželah tretjega sveta, ki ga jemljejo kot dragocen finančni vir. Tuji dolgovi predstavljajo za mnoge revne dežele velik problem. V nekaterih deželah financira prodaja komercialnega lesa nujno potrebne bolnice ter šole ter podpira gospodarski razvoj. Prebivalstvo sveta, posebno v deželah v razvoju, stalno narašča. Vsi ti ljudje potrebujejo hrano ter zemljo, da se prehranijo. Potrebujejo gorivo ter les za gradnjo svojih hiš. Z rastjo vasi ljudje prodirajo v gozdove, da pridejo do nove obdelovalne zemlje. Takoj ko so tla tam izčrpana, se preselijo drugam. 300 milijonov ljudi tako uniči letno 7 milijonov hektarjev gozda.

V Braziliji je ekipa uporabila napredno satelitsko tehnologijo in ugotovila, da drvarji posekajo le posamezna drevesa in ne več celotnega območja. S tem hočejo zakriti škodo, vseeno pa je posekanega kar 60 odstotkov več gozda, kot so predvidevali. Brazilska vlada je pozdravila raziskavo, ob tem pa dodala, da so rezultati pretirani.

OGROŽENO JE VSE ŽIVLJENJE NA ZEMLJI

Kar zadeva prehrano, se zanaša človek sedaj samo na zelo majhno število rastlin in živali. Znanosti bo mogoče uspelo pridobiti nove vzrejne oblike, pragozd pa nudi ogromno raznolikost genskega materiala, ki je velikega pomena za razvoj teh nalog. Poleg rastlin za naše prehranjevanje obstaja v pragozdu seveda več tisoč surovin, ki so lahko koristne človeku. Desetina vseh zdravil, ki jih uporabljamo, izvira iz pragozda in še vedno začuda ne vemo

skoraj nič o večini vrst rastlin ki se tam nahajajo. Še pomembnejše je, da je atmosfera, od katere smo vsi odvisni, delno nastala s pomočjo izmenjave kisika z ogljikovim dioksidom, ki se vrši v rastlinah med fotosintezo oz. pretvarjanjem sončne svetlobe v energijo. Pragozdovi vsebujejo rastline v taki gostoti, da jih lahko upravičeno imenujemo zemljina pljuča. Poleg tega absorbirajo gozdovi v običajnih razmerah sončno energijo. Sedaj, ko gozdovi skoraj po vsem svetu hitro in nekontrolirano izginevajo, se spreminja zemeljska površina. To bo spravilo iz ravnotežja, razmerja vetrov in ritem deževnih obdobj ter po celem svetu spremenilo vreme.

Leta 1987 je bilo v Braziliji požganih 200.000 km² pragozda, pri čemer je bilo kot plin tople grede v zrak puščenih 500 milijonov ton ogljikovega dioksida.

PRIDOBIVANJE LESA

Najmanj 4,5 milijonov hektarjev gozda se poseka letno, da se pokrije naraščajoče povpraševanje po mahagoniju, tikovini, merantiju ter ebenovini. Trdi lesovi potrebujejo stoletja, da dozori in les težavo se nadomestijo ali posadijo v plantažah.

GOVEDOREJA

Obstaja ogromno mednarodno tržišče za poceni goveje meso. Velik del izvira iz Južne Amerike. Podjetja kupujejo površine pragozda, da ga požgejo ter ustvarijo s tem pašnike. Po nekaj letih so tla popasena ter rančarji morajo požgati naslednje območje.

RUDARSTVO

Dnevni kop boksita je v Braziliji uničil velikanske površine z drevesi in humusom. Po zakonu se morajo poškodovana območja ponovno pogozditi, vendar pa večina firm ne spoštuje tega zakona.

EROZIJA TAL

1000 let lahko ponovno traja, da se ustvarijo rodna tla, vendar pa se jih lahko uniči že v desetih letih. Če se poseka varovalna drevesa, splaknejo močna deževja zemljo v reke.

ZAMAZANOST REK

Poseke v gornjem toku rek ogrožajo obstoj rib na celotni dolžini reke.

POPLAVE IN BOLEZNI

Z uničenjem pragozda se spremeni klima. Gozd ne more več skladiščiti vlage, dež spremeni sistem rek ter povzroči poplave. Če dež ne pade več, pride do sušnih obdobj. Lahko se razširijo bolezni, kot sta tifus in kolera.

KAJ LAHKO STORIMO?

- Zemljiške reforme bi lahko rešile pragozdove, vendar pa bi bila taka temeljna preobrazba prepozna. Pragozdov ne moremo pustiti nedotaknjenih, ker ljudje nujno potrebujejo gozdne izdelke, zato moramo najti metode, ki lahko omogočijo njihovo obnavljanje.

- Skupinam naravovarstvenikov se lahko pomaga pri njihovih naporih, da izvajajo pritisk na vlade.
- Cenene proizvode iz govejega mesa bi lahko bojkotirali, pri čemer se mora trgovcem sporočiti, ZAKAJ ne kupujemo njihovega blaga.
- Lahko bi se zavestno odrekli trdega tropskega lesa.

Z ohranitvijo pragozda želijo afriške države zaščititi ogrožene živalske vrste, med njimi tudi gorile, sporazum pa bo omogočal tudi lažje preganjanje divjih lovcev.

NEKAJ MORAMO NAREDITI

Ocenjujemo, da se letno uniči do 29 milijonov hektarjev pragozda. Če se bo ta tempo uničevanja še nadaljeval, že leta 2035 ne bo več nobenega kvadrata pragozda. Satelitski posnetki so pokazali, da je leta 1988 gorela ena desetina ogromnega pragozda ob Amazonki. Dejansko je bilo požganega toliko gozda, da zaradi gostega dima avioni na letališču v La Paz, 1500 metrov visoko v Andih, niso mogli vzleteti. Opazovalci so lahko razpoznali več tisoč kilometrov dolg ognjeni zid. Do tega trenutka smo smatrali, da je nemogoče, da bi se lahko gozd uničevalo v tako velikem obsegu.

IZUMIRANJE BAMBUSOVIH GOZDOV

Glavna hrana orjaškega pande je bambus, ki cveti na določenih področjih in zelo pogosto izumira. Leta 1975 so izumrle ogromne površine bambusovih pragozdov v provincah Sečuan in Gansu, zaradi česar je poginilo najmanj 183 pand.

Danes živi orjaška panda samo v nekaj med seboj izoliranih populacijah v gorskih gozdovih osrednje Kitajske. Je najbolj dragocen sesalec na svetu. Kljub temu mu v sedanosti ne grozi neposredna nevarnost, da bi izumrl, ker so bile za njegovo rešitev organizirane mnoge dejavnosti.

POLOVICO SLOVENIJE POKRIVAJO GOZDOVI

Za slovensko krajino so gotovo najbolj značilni gozdovi, saj pokrivajo več kot polovico države (53 %). Po gozdnatosti je Slovenija na tretjem mestu v Evropi. Pred njo sta le Finska in Švedska. Gozdovi so veliko naravno bogastvo Slovenije. V njih raste čez 200 milijonov kubičnih metrov lesne mase, katere kakovost gozdarji načrtno izboljšujejo. Vendar se pravo bogastvo skriva v še ohranjeni naravni pestrosti, ekoloških (varovanje tal, vode in zraka) ter socialnih (turizem in rekreacija) funkcijah gozdov in v lepoti, ki jo dajejo slovenski krajini.

Slovenija je klimatsko, reliefno in talno zelo raznolika, kar močno vpliva tudi na raznolikost (pestrost) rastlinstva in gozdov. Med petimi rastlinsko zemljepisnimi območji Slovenije se gozdovi razlikujejo po prevladujočih drevesnih vrstah in drugem rastlinstvu. Gozdovi se spreminjajo tudi z nadmorsko višino od nižin in gričevja vse do gornje gozdne meje, ki je v Julijskih Alpah med 1700 in 1800 m nadmorske višine.

Nižine v ozkih pasovih ob rekah in potokih, kjer so tla občasno poplavljeni, poraščajo gozdovi vrbe, jelše nižinskega jesena in nižinskega hrasta. Površinsko so ti gozdovi majhni, obsežnejši so le jelševi gozdovi v Prekmurju v predpanonskem območju, ki so prava posebnost, saj črna jelša tu dosega debeline in višine kot nikjer drugje v Sloveniji. Ti gozdovi so posebnost tudi v Evropi. V nižinah so mestoma ohranjeni tudi večji gozdovi nižinskega hrasta, ki so zaščiteni. Tak primer je Krakovski gozd, ki se razprostira severno od Krke med

Novim mestom in Brežicami na nadmorski višini 150 m. Krakovski gozd je zaščiten kot pragozdni rezervat.

V obsežnem dinarskem območju se razprostirajo gozdovi jelke in bukve. To so gozdovi Kočevske Notranjske in Trnovske planote, ki so s svojo obsežnostjo in strnjeno posebnost v Evropi. V teh gozdovih je doma medved, ki ga severneje v Evropi ne najdemo več, pojavlja pa se tudi volk. Skozi ta gozdnati svet lahko potujemo dneve in dneve, ne da bi stopili iz gozda. Na Kočevskem so ohranjeni največji pragozdni ostanki, pragozd Rajhenavski Rog (površina 51 hektarjev) in pragozd Pečka na novomeški strani (površina 60 hektarjev). V teh pragozdnih ostankih lahko opazujemo naravni razvoj gozda brez poseganja človeka. Značilnost pragozdnih ostankov so stara in debela drevesa, ki prevladujejo poleg ležečih in še stoječih trohnečih debel velikih dimenzij. Lesna masa v teh pragozdovih je čez 800 kubičnih metrov na hektar, prehodnost je težka. Mnoge gozdarske in šolske ekskurzije vodijo samo po določenih obrobni poteh, ker so zaščiteni. Pragozdove je zaščitil že njihov nekdanji lastnik grof Auersperg.

OGROŽENE ŽIVALI SO:

- ozkousten nosorog
- orjaška panda
- snežni leopard
- oriksa-bodoroga antilopa
- rjavi škarjen
- raca beloglavka in
- ameriški sokol....itd.

Literatura:

- internet
- knjiga Varstvo narave
- časopis Delo